

A mezőkövesdi járási művelődési ház (MTI Fotó — Birgés Árpád felv.)

Könyvtárak és művelődési házak együttműködése

A *Könyvtártudományi és Módszertani Központ* és a *Népművelési Intézet* október 25. és 26-án konferenciát rendezett Mezőkövesden, a járási művelődési házban. Hat megyéből hívta egybe a résztvevőket: járási népművelési felügyelőket, járási könyvtárak és járási művelődési házak igazgatóit és a megyei művelődésügyi osztályok képviselőit, hogy megvitassák a járási művelődési házak és a járási könyvtárak együttműködésének időszerű kérdéseit és mai gyakorlatát.

Dr. Hetényi György, a Borsod megyei Tanács művelődésügyi osztályának vezetője vitaindító előadásában hangsúlyozta, hogy a két intézmény közötti szorosabb együttműködés kérdéseinek újbóli megvitatását a klubkönyvtárak megjelenése különösen időszerűvé tette. *Dr. Bucskó Mihály*, a járási tanács vb elnöke pedig megállapította, hogy az együttműködés eddigi gyakorlata nyomán határozottan kirajzolódott az együttműködés következő alapfeltétele: *világosan meg kell határozni azokat a feladatokat, amelyek jellegüknél fogva nem végezhetők együtt, és ezektől elkülönítve kell megtervezni a közösen ellátandókat.* Ismertette a két járási intézmény együttműködésének területeit. Felhívta a figyelmet arra, hogy a közös tervezés mellett milyen célszerűek a havi munkamegbeszélések, amelyekben megtanácskozzák a felügyeleti szervek rendelkezéseit, összehangolják a látogatási terveket, a közös

rendezvényeket. A mezőkövesdi járás figyelme az együttes továbbképzésre is kiterjed.

A bevezető előadások nyomán nagy vita alakult ki. A vitának csak azokat a kérdéseit érintjük, amelyekkel kapcsolatban eddig eltérők voltak a vélemények, vagy amelyek további tisztázásra szorulnak.

Együttműködés vagy szervezeti egyesítés

A klubkönyvtárnak, mint újtípusú intézménynek a megjelenése mind a népművelők, mind a könyvtárosok körében nem egyszer azt a kérdést vetette fel, vajon a két intézmény szervezeti egyesítése nem kiinduló pontja-e valami „láncreakciónak”, és folytatásaként nem következik-e be egysítesési hullám, egészen a járási intézményekig, esetleg azokon felül is. *Vinkovics Jánosné* (Vasvári Járási Könyvtár és művelődési otthon kísérleti egyesítése azzal a tapasztalattal szolgált, hogy az intézmények közös vezetése egyáltalán nem feltétele az együttműködésnek. Az erőltetett összevonás a két intézmény alapfunkciói szempontjából káros volt. *Kátay Ferenc*, a Népművelési Intézet osztályvezetője szerint lemondunk arról az akadályozó elképzelésről, hogy a művelődési otthon legyen a központ, viszont a könyvtárak is elvetették azt az egyoldalú szemléletet, amely a

könyvnek kizárólagos funkciót tulajdonított a népművelési munkában. *Gönyei Antal*, a Művelődésügyi Minisztérium h. főosztályvezetője a vita összefoglalójában így zárta le ezt a kérdést: „Világosan kitűnt, hogy a járási könyvtáraknak, művelődési házaknak egy intézménnyé történő összeolvasztása nem kívánatos és nem célravezető sem művelődéspolitikai okból, sem a munka vitele szempontjából. Mindkét intézménynek sajátos területe, feladatköre és munkamódszere van.”

A vita során szóba került, hogy a művelődési otthon és a könyvtár közös, egy személyi vezetése milyen mértékig előnyös. *Juhos Istvánné* (Zala megye) elmondta, hogy megyéjében, az 500 lelkes községekben megvalósították az egy személyi vezetést és ez jól bevált. *Bánfai József* (Baranya megye) szerint a kisközségekben nem alakulhat ki korszerű művelődés pusztán a járási irányítás megjavításával addig, amíg a *kis falvakban szükséges feltételek hiányoznak*. Ezért az apró falvakkal szemben támasztott igényeket túlzottaknak ítélte. Korszerű megoldást csak a *körzeti szervezés* adhat, a körzeti könyvtárakban főfoglalkozású könyvtárosok, a körzeti művelődési otthonokban pedig főfoglalkozású igazgatók alkalmazása révén. *Gönyei Antal* összefoglalójában az egyszemélyi vezetést kérdésére is kitért. A közös vezetés kérdését erősen összekapcsolta a képzettség problémájával. „Ha valakinek mindkét intézmény vezetésére megvan a képzettsége, ugyanaz a személy is megbízható mindkét intézmény vezetésével.

A veresegyházi művelődési ház könyvtárában (Bereth Ferenc felv.)

A veresegyházi művelődési ház (Bereth Ferenc felv.)

Kétségbe vonom, hogy azok a népművelők, akiket nem vettek fel a főiskolára és képesítést sem szereztek, képesek munkájukat kielégítően ellátni. Ha meghatározott időn belül nem szerzik meg a képesítést, nem maradhatnak meg munkakörükben” — mondotta.

A hálózat összehangolt irányítása

A közös tervezésről a bevezető előadásokban elhangzottakat vitatták meg a résztvevők. Az összehangolás súlyos problémái különösen a szervezeti kérdésekben mutatkoznak. *Vinkovics Jánosné* kifejtette, hogy a járási művelődési házak még nem tudtak járási központtá válni és megadni azt a módszertani segítséget a falusi intézményeknek, amit a járási könyvtárak nyújtanak a községi könyvtáraknak. Személyzetük csupán helyi feladataik ellátásához elég. *Krecsmár Jenő* körmendi népművelési felügyelő a két járási intézménynek fejlődésbeli különbségét elemezve kifejtette, hogy bár a járási népművelési felügyelő csak az irányítást, a felügyeletet gyakorolja, mégis a járási intézmény helyett maga végez el sok olyan hálózati központi feladatot, mint pl. a járási statisztikák összesítése, a falusi művelődési házak „patronálása” (azaz módszertani irányítása) stb. Olyan helyzet alakult ki, hogy a hálózat falusi könyvtárainak munkájáért szakmai szempontból a járási könyvtár igazgatója a felelős, a falusi művelődési otthonok munkájáért pedig a népművelési felügyelő. A járási művelődési ház közvetlenül nem foglalkozik hálózatának eredményeivel sem, s a járási módszertani funkciója legfeljebb

a járási művelődési otthonhoz tartozó művészeti együttesek falura küldésére szorítkozik, mert az egyéb szervezési kérdések többnyire a járási felügyelőre háramlanak. Ez a felemás helyzet *lényeges akadálya* a hálózat egységes módszertani irányításának.

A tanácskozás résztvevői kimondták, hogy nélkülözhetetlen egymás munkájának ismerete az együttműködéshez. *Győri Erzsébet* (Borsod megye tanácsa) véleménye szerint mindenekelőtt az együttes továbbképzés feltételeit kell megteremteni, a népművelési területnek azonban még nincs kidolgozott tanterve.

A falusi intézmények együttműködése

Szónyi László, a Miskolci Megyei Könyvtár igazgatója a két intézmény kívánatos együttműködésének akadályairól szólva felhívta a figyelmet arra, hogy Borsod megye falvaiban túlnyomó többségükben heti két, legfeljebb 4 órát nyitvatartó könyvtárak működnek. Amíg tehát mind a könyvtári, mind a művelődési intézmények munkája nem ér el egy bizonyos színvonalat, az együttműködés csak papíron valósulhat meg.

Gönyei Antal főosztályvezető helyettes azzal zárta le a vitát, hogy a gyakorlati

munkát mindig a közös céloknak kell alárendelni. Nem valami általános tervezésben, hanem a *konkrét feladatokban* kell megvalósulnia az együttműködésnek, ennek gyakorlati területeit kell meghatározni. Az együttműködés mélységét, jellegét meghatározza a szintér, ahol az megvalósul és a személyi ellátottság. A személyi feltételek megjavítására vonatkozó igények jogosak. A személyi kérdések azonban a megyék hatáskörébe tartoznak, a továbbfejlesztés problémáját a megyében kell megoldani. A hatósági jogkörre vonatkozóan kifejtette, hogy a *Művelődésügyi Minisztérium* már eleve az új gazdasági mechanizmusnak megfelelő álláspontot képviselte és a decentralizálás elvi álláspontjára helyezkedett. Az intézményi hatáskőről szólva azt a véleményt fejtette ki, mely szerint a *járásai intézmények módszertani tevékenységét kell erősen fokozni*, beleértve az ellenőrző tevékenységet is. Az ellenőrzés, a felügyelet, a járási tanácsoknál is probléma, megoldásának feltétele, hogy hatékonyabbá váljék a népművelési tevékenység.

Jól fejezte ki az értekezlet szellemét *Vizi László* járási könyvtárigazgató felszólalásának következő mondata: „Ezzel az értekezlettel végre le kell zárni a 'két szomszédvár' vitáját.”

Unesco-kiadványok az Országgyűlési Könyvtárban

Napjainkban az országok közötti együttműködésben mind nagyobb szerepet játszanak a nemzetközi szervezetek. Számuk, jelentőségük nő, munkájuk intenzívebbé, sokoldalúbbá válik. Kiemelkedő azoknak a szervezeteknek a tevékenysége, amelyek a gazdasági, társadalmi vagy kulturális élet egy-egy különösen fontos területén fejtik ki működésüket mint az ENSZ-hez szorosan kapcsolódó ún. szakosított szervezetek. Ezek egyike az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete — az angol elnevezésének rövidített formájában közismert Unesco —, amely 1946-ban létesült azzal a céllal, hogy a népek közötti tudományos, kulturális és nevelésügyi kapcsolatok előmozdításával hozzájáruljon a nemzetközi együttműködés kiterjesztéséhez. Alkotmányá értelmében három nagy feladatköre van:

- a tudás megőrzése és fejlesztése,
- a népnevelésnek és a kultúra terjesztésének támogatása,
- a tömegtájékoztatási szervekkel való együttműködés, ezek munkájának elősegítése, összehangolása.

Az Unesco tevékenysége részben a tudományterületek sokfélesége, részben a tagállamok problémáinak, erőforrásainak, szükségleteinek és törekvéseinek különbözősége miatt igen sokrétű. Az ENSZ-szel és más nemzetközi szervezetekkel való együttműködés, a nevelés- és oktatásügy, a természet- és alkalmazott tudományok, a társadalomtudományok, a kulturális ügyek, a tájékoztatás és ismeretközlés terén végzett munka, a nemzetközi konferenciák szervezése, a kutatások koordinálása, nemzetközi szerződések kidolgozása, felmérések, vizsgálatok és számos más tevékenységi forma eredményei többek között a szervezet kiadványaiban csapódnak le és válnak hozzáférhetővé.